

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ**

Сумська філія

Кафедра соціально-економічних дисциплін

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни «Правова статистика»
обов'язкових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

081 Право (право)

за темою – «Предмет, методологія та система правової статистики»

Суми 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024 № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 08.07.2024 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та
соціально-економічних дисциплін
Протокол від 13.08.2024 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри соціально-економічних дисциплін
Протокол від 25.06.2024 № 23

Розробник:

Доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії ХНУВС,
канд.екон.наук, доцент Виганяйло Світлана Миколаївна

Рецензенти:

1. Доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії ХНУВС,
канд.екон.наук, Людмила Анатоліївна Парфентій
2. Доцент кафедри маркетингу та логістики СНАУ, канд.екон.наук, доцент
Олена Володимирівна Шумкова

План лекції

1. Поняття та предмет правової статистики.
2. Завдання правової статистики.
3. Взаємозв'язок правової статистики з загальною теорією статистики.
Основні галузі правової статистики.
4. Методологія правової статистики.
5. Напрями застосування даних правової статистики.
6. Органи правової статистики на Україні.
7. Система курсу "Правова статистика".

Рекомендована література:

1. Закон України «Про державну статистику» від 17.09.1992 р. [Текст] : Закони України.— К. : Верховна Рада, 1996. — 340 с. — ISBN 966-7024-05-09
Електронний ресурс: https://kodeksy.com.ua/pro_derzhavnu_statistiku.htm (Документ 2614-XII, чинний, поточна редакція — Редакція від 19.04.2014, підстава - 1170-VII)
2. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 р. [Текст] : Законодавство України про інформацію : зб. законів (Офіційне видання). — К. : Парламентське вид-во, 2003. — 228 с. (С. 3-22) — ISBN 966-611-205-1
Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (Документ 2657-XII, чинний, поточна редакція — Редакція від 21.12.2019, підстава - 324-IX)
3. Про затвердження Політики поширення статистичної інформації органами державної статистики / Наказ Державної служби статистики України №339 від 24.11.2015 Електронний ресурс: <http://consultant.parus.ua/?doc=09V465345F>
4. Програма розвитку державної статистики до 2023 року/ Постанова кабінету міністрів України від 27 лютого 2019 р. № 222. Київ Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-2019-%D0%BF>
5. Положення про Державну службу статистики України: постанова Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2014р. No 481. Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/481-2014-%D0%BF>
6. Інструкція про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події: наказ МВС України від 06.11.2015р. No 1377. Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1498-15>

Основна

1. Правова статистика. Навчальний посібник /С.М.Виганяйло – Суми: 2019. – 145 с.
Електронний ресурс: URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7654/Pravova%20statistika_Navchalnyi%20posibnyk_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. Борисенко О.А. Правова статистика [Текст] . навчальний посібник / О.А. Борисенко, А.М. Куліш, В.Б. Чередниченко – Суми, Сумський державний університет . вид. СумДУ, 2015 р. – 183 с. ISBN 978-966-657-595.

Електронний ресурс: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/43138/3/Borussenko_pravova.pdf;jsessionid=BA7DA68A8880582E0FCEBABC9E116E1

3. Лугінін О.Є. Статистика. Підручник.– К.: Центр учбової літератури, 2017, – 608 с. Електронний ресурс: https://www.studmed.ru/lugnn-oye-statistika_18ca45892ca.html

4. Правова статистика: підручник / [В. В. Голіна та ін.] ; за ред. проф. В. В. Голіни ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. –Харків : Право, 2014. – 250 с. Електронний ресурс: <https://www.twirpx.com/file/597128/>

5. Яковлев, С. В. Правова статистика [Текст] : підручник / С. В. Яковлев, В. П. Кубрак. – Харків : Нац. ун-т внутр.вн.справ, 2004. – 334 с. – ISBN 966-610-124-6. Електронний ресурс: <http://library.dstu.education/indexing.php?r2=19626>

Допоміжна

6. Мармоза, А. Т. Правова статистика [Текст] : навчальний посібник / А. Т. Мармоза. – К. : КОНДОР, 2006. – 536с. – ISBN 966-351-091-9. Електронний ресурс: https://www.studmed.ru/view/marmoza-at-pravova-statistika_d7229c557d4.html

7. Правова статистика [Текст] : підручник / Моїсєєв Є. М., Джужа О. М., Василевич В. В., та ін. : за заг. ред. проф. О. М. Джужи. – К. : Атака, 2008. – 392 с. – ISBN 978-966-326-262-8. Електронний ресурс: <https://www.twirpx.com/file/124635/>

8. Статистика [Текст] : навчально – методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Н. Б. Кушнір, Т. В. Кузнецова та інші/ – К. : Центр учбової літератури, 2009. - 208с. ISBN 966-364-782-5. Електронний ресурс: <https://www.twirpx.com/file/689800/>

9. Калачова, І. В. Правова статистика: навч. посіб. / І. В. Калачова, Г. Г. Трофімова. – К. : КНЕУ, 2005. – 300 с. – ISBN 966-574-746-0. – Режим доступу : <http://6201.org.ua/load/72-1-0-641> Електронний ресурс: <https://www.twirpx.com/file/124635/>

10. Непран А.В. Правовая статистика: учеб. пособие / А. В. Непран, И. Е. Тимченко, О. М. Левчук. –Х. : БУРУН и К ; К.:КНТ, 2014. –192

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Правова статистика. Лекції. Електронний ресурс: <http://studies.in.ua/pravova-statystyka.html>

2. Статистична інформація про правопорушення в Україні [Електронний ресурс] : Державний комітет статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Статистична інформація про правопорушення в Україні [Електронний ресурс] : Державний комітет статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Текст лекції

1. Поняття та предмет правової статистики.

Правова статистика вивчає кількісну сторону масових явищ і процесів, що стосуються діяльності правоохоронних та судових органів і пов'язані з застосуванням норм права та реалізацією правової відповідальності, тенденції та закономірності розвитку в конкретних умовах місця і часу в нерозривному зв'язку з їх якісними характеристиками.

Особливістю предмета правової статистики є те, що вона характеризує лише ті правові явища, які розглядалися правоохоронними органами. Якщо ті чи інші явища з якихось причин не зареєстровані, то правова статистика їх не вивчає. Для встановлення рівня цих фактів необхідно проводити кримінологічні та соціологічні дослідження. (В кримінології, наприклад, існує термін «латентна злочинність». Він характеризує ті злочини, які внаслідок дії різних причин і умов не були зареєстровані, але вчинені. Правова статистика про ці злочини не має ніякого уявлення.)

2. Завдання правової статистики.

- Перша і головна мета правової статистики – це цифрова характеристика і облік усіх правопорушень, які розглядаються в правоохоронних органах (органах внутрішніх справ, прокуратури, органах суду, органах державної безпеки, виправно-трудових закладах, нотаріату та інших державних органах, які займаються розглядом правових явищ), а також заходів, спрямованих на боротьбу з цими правопорушеннями.

- Друга мета правової статистики – дати цифрову характеристику діяльності усіх правоохоронних органів, оцінити її ефективність завдяки розробленій системі показників, а також визначити додержання законності в їх роботі.

Теоретичною основою, базою правової статистики є теорія статистики. Для виконання поставлених завдань правова статистика використовує методи теорії статистики.

Значення правової статистики

Дані правової статистики мають велике наукове і практичне значення. Статистика взагалі – це барометр соціального життя країни.

Показники правової статистики дають змогу визначити рівень правопорядку в суспільстві завдяки цифровій характеристиці усіх правопорушень, розглянутих правоохоронними органами. Використовуючи дані правової статистики, можна також охарактеризувати діяльність органів внутрішніх справ, прокуратури, органів суду, виправно-трудових закладів, нотаріату та інших органів, які виконують функції юрисдикції, виявити недоліки, що мали місце у роботі цих органів.

Правова статистика своїми показниками завжди характеризує тенденції зміни законодавчої, правоохоронної та правозастосовчої діяльності державних органів.

Дані, які характеризують роботу органів внутрішніх справ, дають змогу встановити, які недоліки є в їх роботі, які досягнення вони мають у справі розкриття злочинів, яка тенденція в тому чи іншому регіоні по зниженню або

по зростанню криміногенної обстановки і які заходи необхідні для поліпшення умов життя в тому чи іншому регіоні.

Показники, які характеризують роботу органів суду, дають змогу встановити навантаження на кожного окремого суддю, тривалість розгляду справ, якість їх розгляду, застосування тих чи інших видів покарань.

Виключно важливе значення мають статистичні дані для виявлення усіх фактів порушення законності в країні.

Завжди в усіх звітах обов'язково окремо наводиться кількість справ, які розглянуті з порушенням процесуальних строків.

Кримінально-правова статистика дає вичерпну, науково обгрунтовану інформацію про тенденції та закономірності в розвитку злочинності, її рівень, структуру, динаміку, особу злочинця, причини і умови існування злочинності, а також про позитивні та негативні наслідки роботи правоохоронних органів по її попередженню. Усе це дозволяє прогнозувати і розробляти науково обгрунтовані заходи щодо попередження окремих видів злочинів і вдосконалення кримінального законодавства.

Статистичні дані дають змогу вирішити питання про матеріально-технічне і фінансове забезпечення та дислокацію різних правоохоронних органів, проектування штатного розкладу, а також інші питання організаційно-управлінського характеру.

Дані правової статистики використовуються в законотворчій діяльності. Розробка проектів законів не може здійснюватися без аналізу цілої низки статистичних показників.

Правова статистика є одним з найважливіших джерел, які надають юридичній науці фактичний матеріал для його подальшого теоретичного узагальнення. Остання форма використання даних правової статистики відноситься до галузі науково-теоретичного дослідження.

Таким чином, головними формами використання статистичних даних правової статистики є: оперативне керівництво роботою правоохоронних органів, контроль за їх діяльністю; узагальнення судової і прокурорської практики вивчення і попередження злочинності; вирішення питань матеріально-технічного і фінансового забезпечення; зміни в законодавстві, а також використання статистичних даних для наукових досліджень.

3. Взаємозв'язок правової статистики з загальною теорією статистики.

Залежно від характеру, обсягу й органів, що займаються збиранням і обробкою статистичної інформації, правова статистика поділяється на такі галузі:

1. Статистика конституційного судочинства характеризує діяльність Конституційного Суду України, фіксує, скільки виявлено порушень конституційного законодавства, скільки справ розглянуто Конституційним Судом і які винесені рішення.

2. Кримінально-правова статистика визначає весь комплекс заходів по боротьбі зі злочинністю, дає кількісно-якісну характеристику всіх скоєних злочинів, осіб, які скоїли злочин, і покарань. Своїми показниками вона

відтворює всі стадії кримінального процесу, характеризує рівень, структуру і динаміку злочинів. Варто сказати, що правова статистика характеризує тільки ті злочини, що були виявлені, зареєстровані і щодо яких проводилися ті чи інші дії чи застосовувалися методи адміністративного або суспільного впливу.

Кримінально-правова статистика залежно від стадій кримінального процесу має такі розділи:

- статистика органів дізнання та досудового слідства;
- статистика кримінального судочинства;
- статистика виконання вироків.

3. Адміністративно-правова статистика займається обліком адміністративних правопорушень за їх видами, заподіяних збитків, адміністративних стягнень органам адміністративної юрисдикції, адміністративному судочинству.

Адміністративно-правова статистика поділяється на статистику, яка ведеться судами та органами виконавчої влади, яка мають право накладати адміністративні стягнення.

4. Статистика прокурорського нагляду характеризує діяльність органів прокуратури з нагляду за виконанням законності в різних сферах життя країни.

5. Цивільно-правова статистика являє собою облік цивільно-правових спорів, що перебувають на розгляді загальних судів, результатів діяльності загальних судів за стадіями цивільного судочинства.

6. Господарсько-правова статистика характеризує діяльність господарського суду з розгляду господарських спорів між господарюючими суб'єктами.

7. Статистика дисциплінарних порушень відображає стан трудової дисципліни на державних підприємствах. Ці зведення подаються керівництвом підприємств і обов'язково відбиваються у статистичній звітності різних міністерств і відомств.

У деяких джерелах можна зустріти і інший розподіл правової статистики на галузі. Деякі автори виділяють ще митну статистику.

Усі галузі правової статистики пов'язані між собою, їх комплексне використання дає змогу вивчити правові явища з різних боків і виявити закономірності в розвитку правових явищ.

Наведені галузі правової статистики дають змогу дійти висновку про те, що правова статистика тісно пов'язана з усіма науками кримінально-правового, цивільно-правового та адміністративно-правового циклів. Цей зв'язок проявляється у тому, що з одного боку конструювання системи показників правової статистики базується на теоретичних узагальненнях і положеннях різноманітних правових наук, а з іншого – висновки, одержані внаслідок статистичного аналізу правових явищ, дають змогу оцінити ефективність дії правових норм, практики їх застосування і більш обґрунтовано здійснювати теоретичні узагальнення і подавати законодавчі пропозиції про необхідність їх зміни. Отже результати статистичних

досліджень широко застосовуються усіма юридичними науками при вирішенні своїх специфічних завдань.

4. Методологія правової статистики.

Важливе значення в боротьбі зі злочинністю та іншими правопорушеннями має поставлений належним чином облік злочинів та осіб, що їх вчинили, в органах Національної поліції (ОНП), прокуратури й суді.

Правила єдиного обліку злочинів та осіб, що їх вчинили, поширюються на всі органи внутрішніх справ та прокуратури. У зв'язку з цим Генеральна прокуратура України та МВС розробили документи первинного статистичного обліку, єдині для всіх органів дізнання, попереднього розслідування н прокуратури, які набрали чинності з 1 січня 1996 р. 21 грудня 1995 р. було затверджено інструкції "Про єдиний облік злочинів" та "Про порядок заповнення та подання документів первинного обліку злочинів, осіб, які їх вчинили, руху кримінальних справ і протоколів про злочини". 28 липня 1994 року Міністерство юстиції України затвердило Інструкцію по судовій статистиці. Нині діє нова Інструкція "Про єдиний облік злочинів", затверджена наказом Генеральної прокуратури України від 26 березня 2002 р. N 20, Міністерства внутрішніх справ України від 26 березня 2002 р. N 84, Служби безпеки України від 26 березня 2002 р. N 293, Державної податкової адміністрації України від 26 березня 2002 р. N 126, Міністерства юстиції України від 26 березня 2002 р. N 18/5. Нею затверджено нові форми документів первинного обліку. До них належать:

- статистична картка на виявлений злочин (форма 1);
- статистична картка про наслідки розслідування злочину (форма 1.1);
- статистична картка про результати відшкодування матеріальних збитків та влучення предметів злочинної діяльності (форма 1.2);
- статистична картка на особу, яка вчинила злочин (форма 2);
- статистична картка про рух кримінальної справи (форма 3);
- статистична картка на злочин, за вчинення якого особі пред'явлено обвинувачення (форма 4);
- довідка про наслідки розгляду кримінальної справи судом (форма 6);
- форма журналу обліку злочинів, кримінальних справ і осіб, які вчинили злочини.

Ці документи первинного обліку є підставою для складання статистичної звітності, і внесення до них будь-яких доповнення та зміни забороняється, оскільки вони єдині для всіх органів внутрішніх справ та прокуратури і тому можуть змінюватися тільки органами, які їх затвердили.

Статистичні картки заповнюють одразу після прийняття рішення про злочин та особу, що його вчинила, яке приймається відповідно до закону. Заповнені і підписані слідчим (працівником органу дізнання) картки підписує також і прокурор, після чого їх відправляють до обліково-реєстраційного підрозділу ОНП. Якщо статистичні картки заповнює слідчий, то після заповнення статистичних карток разом із кримінальною справою він подає їх на підпис прокурору. Якщо статистичні картки заповнює працівник органу дізнання, то після їх заповнення він подає їх начальнику ОНП на підпис, а

після цього – прокуророві. Підписані прокурором картки негайно передаються співробітнику міського чи районного ОНП, який відповідає за обліково-реєстраційну статистичну роботу. Після перевірки карток цей співробітник повинен зробити відповідні записи в журналі обліку злочинів та осіб, які їх вчинили, та протягом 24 год направити облікові документи безпосередньо до обліково-реєстраційного підрозділу.

Записи в статистичних картках повинні робитися ручкою, розбірливо та без скорочень. При цьому прізвище, ім'я, по батькові особи, яка вчинила злочин, заповнюються друкованими літерами російською мовою, хоч у цілому картку треба заповнювати українською мовою. Прізвища осіб, які підписали документи первинного обліку, мають бути вказані повністю й чітко.

З лівого боку кримінальної справи робиться відповідна позначка, про направлення документів первинного статистичного обліку співробітнику, який відповідає за обліково-реєстраційну роботу. Цей співробітник повинен розписатися про одержання статистичних карток у спеціальному журналі, який має бути в органах прокуратури.

Документи первинного статистичного обліку підлягають зберіганню в обліково-реєстраційних підрозділах протягом року після складання на їх підставі звіту про злочинність і осіб, які вчинили злочини в минулому році, за умови, що за справами, направленими зі обвинувальним висновком до суду, в обліково-реєстраційний підрозділ надійшла з суду статистична довідка про результати судового розгляду кримінальної справи (за формою 6).

Документи первинного обліку про нерозкриті злочини не знищуються, а зберігаються у спеціальній картотеці обліково-реєстраційного підрозділу до розкриття злочину або до закриття кримінальної справи.

5. Напрями застосування даних правової статистики.

Відповідальність за повноту і достовірність заповнення реєстраційних документів, а також за своєчасність їх направлення до обліково-реєстраційних підрозділів покладається на керівників суб'єктів обліку.

Основним документом первинного статистичного обліку злочинності є статистична картка на виявлений злочин за формою 1. Ця картка є підставою для реєстрації та взяття на облік будь-якого відомого злочину, незалежно від того, чи встановлені особи, які його вчинили. Злочин вважається зареєстрованим, коли потрапляє до централізованого обліку в інформаційному бюро та введений у статистичну звітність. Статистична картка за формою 1 може бути основною та додатковою. Основна картка складається у таких випадках.

1. Порушення кримінальної справи.
2. Направлення справи прокурором відповідно до ст. 430 КПК України.
3. Звільнення особи, що вчинила злочин, при направленні справи (матеріалу) до суду від кримінальної відповідальності внаслідок акта амністії.
4. Прийняття до провадження кримінальної справи, порушеної судом, а також справи, що надійшла з Служби безпеки України, підрозділів податкової поліції і військової прокуратури або навпаки.

5. Прийняття до провадження кримінальної справи, що надійшла в установленому законом порядку за територіальною підслідністю з органів прокуратури або внутрішніх справ інших областей, Автономної Республіки Крим, інших держав, за місцем вчинення злочину або УМВС на транспорті, якщо злочин, що розслідується у даному звітному періоді, раніше не був зареєстрований і поставлений на облік.

6. Виділення справи про злочин з іншої кримінальної справи.

Додаткова картка складається у таких випадках.

1. Приєднання до розслідуваної справи іншої справи або матеріалу про інший, раніше не зареєстрований злочин.

2. Виявлення під час розслідування справи про основний злочин додаткового, раніше не зареєстрованого злочину, якщо розслідування об'єднано в одній справі.

3. Поновлення провадження за раніше закритою кримінальною справою, зі зняттям злочину з обліку.

4. Перекваліфікація під час розслідування вчиненого діяння з менш тяжкого на більш тяжкий злочин і з більш тяжкого на менш тяжкий злочин.

5. Необхідність повного відображення у звітності кількості осіб, які загинули в результаті вчиненого злочину, якщо хто-небудь із потерпілих помер у процесі розслідування кримінальної справи, після її порушення.

Якщо особою вчинено декілька злочинів, які становлять реальну сукупність, кожен з яких підлягає обліку, то складаються основна та додаткова картки. В основній картці зазначається кваліфікація основного злочину. За одночасного складання основних та додаткових карток основним вважається найбільш тяжкий злочин. У додаткових картках вказують кваліфікацію інших злочинів, які становлять реальну сукупність.

Якщо кримінальні справи об'єднують в одну справу у зв'язку з тим, що злочини вчинені однією особою, то в журналах обліку злочинів роблять відповідні позначки про об'єднання цих справ, але зміни до звітності про кількість зареєстрованих злочинів не вносяться.

Статистична картка про наслідки розслідування злочину за формою 1.1 є підставою для відображення в обліку і звітності таких відомостей про наслідки розслідування злочинів:

- для обліку злочину, коли вона подається за закінченою розслідуванням справою, одночасно зі статистичною карткою форми 2 на особу, яка вчинила злочин;
- для обліку злочину, коли вона подається у разі винесення постанови про зупинення слідства за нерозшуком або невстановленням особи, яка підлягає притягненню як обвинувачений та захворюванням обвинуваченого;
- для зняття злочину з обліку, коли вона подається у разі закриття справи за відсутністю події, складу злочину або за інших підстав, що виключають оцінку діяння як злочинного.

Статистична картка про результати відшкодуванняматеріальних збитків та вилучення предметів злочинної діяльності за формою 1.2 виставляється як додаток до статистичної картки форми 1.1.

Відомості про матеріальні збитки та їх відшкодування, вилучення предметів злочинної діяльності відображаються всіма органами розслідування щодо кожного злочину, за наслідками якого заподіяні матеріальні збитки або вилучені предмети злочинної діяльності, за справами, закінченими розслідуванням, направленими до суду відповідно до ст. 232, 430 КПК України та направленими до суду для вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності за п. 4 ст. 6, ст. 7. 7-2, 8, 9, 10, 111 КПК України або закриття справи щодо померлого обвинуваченого на підставі п. 8 ст. 6 КПК України.

Статистична картка на особу, яка вчинила злочин, за формою 2 є підставою для реєстрації та поставлення на облік таких осіб і відображення у статистичній звітності показників, що характеризують осіб, які вчинили злочин.

Картка форми 2 може бути тільки основною. Вона складається у випадках, коли щодо винних осіб приймається одне з таких процесуальних рішень.

а) Прокурором затверджено обвинувальний висновок і кримінальну справу направлено до суду (ст. 232 КПК).

б) Прокурором складено обвинувальний висновок і кримінальну справу направлено до суду відповідно до ст. 430 КПК.

в) Кримінальну справу закрито щодо померлого обвинуваченого (п. 8 ст. 6 КПК) або направлено до суду для вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності за однією з таких підстав:

- внаслідок акта амністії (п. 4 ст. 6 КПК);
- внаслідок зміни обстановки (ст. 7 КПК);
- у зв'язку з дійовим каяттям (ст. 7-2 КПК);
- у зв'язку з примиренням обвинуваченого з потерпілим, із застосуванням до неповнолітнього примусових заходів виховного характеру, з передачею особи на поруки (ст. ст. 8, 9, 10 КПК);
- із закінченням строків давності (ст. 11-1 КПК).

Якщо особа вчинила декілька злочинів, то на неї складається одна картка за формою 2, де вказується в пунктах 23 - 26 всі статті КК України, за якими пред'явлено обвинувачення. У цьому випадку особа, яка вчинила злочини, повинна бути відображена у звітності за злочином, який передбачає більшу міру покарання.

При заповненні карток на осіб, які вчинили злочини, слід керуватися такими правилами:

- відомості про вік злочинця показуються в повних роках. Наприклад, якщо злочинцю в момент вчинення злочину було 28 років 11 місяців і 28 днів, то така особа повинна бути показана в пункті 15 картки у віці "25 - 28 років";

- відомості про працездатних осіб (16 років і більше), які не працюють і не навчаються, показуються у всіх випадках, коли вони до моменту вчинення злочину ніде не працювали і не навчались, незалежно від того, скільки часу пройшло з моменту залишення ними (їх звільнення) останнього місця роботи

або навчання. У числі непрацюючих не слід вказувати пенсіонерів, у т. ч. інвалідів, осіб пенсійного віку, безробітних, домашніх господарок, вагітних жінок та жінок, які перебувають у відпустці по догляду за дитиною;

- у числі осіб, які вчиняли злочини, враховуються всі особи, які раніше скоїли злочини, незалежно від того, були вони засуджені чи звільнялись від кримінальної відповідальності на підставі статей 7, 7-2, 8, 9, 10 КПК, а також незалежно від того, погашена чи знята з них судимість, або закривались щодо них справи п. 4 ст. 6, 11-1 КПК внаслідок акта амністії та із закінченням строків давності. З цієї категорії виділяються особи, щодо яких, згідно закону, судимість не знята і не погашена.

У разі винесення судом виправдувального вироку або закриття кримінальних справ за пунктами 1, 2, 5, 6, 7, 9, 10 і 11 статті 6, статей 7-3, 100, 226 КПК особи по цих справах знімаються з обліку.

Статистична картка про рух кримінальної справи форми 3 є підставою для відображення в обліку і звітності даних про рух кримінальних справ у процесі розслідування.

Картка складається після прийняття за кримінальною справою (матеріалу) одного із таких рішень:

- а) при порушенні кримінальної справи;
- б) про передачу кримінальної справи за підслідністю згідно зі ст. 112 КПК та ч. 2 ст. 104 і ст. 109 КПК або за територіальністю відповідно до ст. 116 КПК України;
- в) про об'єднання кримінальних справ згідно зі ст. 26 КПК;
- г) про виділення із кримінальної справи іншої справи у самостійне провадження відповідно до статті 26 КПК;
- д) при прийнятті кримінальної справи до провадження: після скасування прокурором постанови про відмову в порушенні кримінальної справи, за постановою або ухвалою суду, при передачі справи із іншого органу, після повернення справи для додаткового розслідування та після відновлення слідства в закритій або зупиненій справі та в інших випадках;
- е) при направленні до суду та закриття справи;
- ж) про зупинення кримінальної справи за однією з трьох підстав, указаних у ст. 206 КПК;
- з) про продовження строку розслідування кримінальної справи відповідно до статей 108, 120 КПК;
- и) при поверненні справи на додаткове розслідування прокурором або судом будь-якої інстанції;
- к) про відновлення слідства за раніше закритою кримінальною справою відповідно до ст. 216 КПК;
- л) про відновлення слідства за раніше зупиненою справою за п. 1, 2, 3 ст. 206 КПК;
- м) при пред'явленні для ознайомлення матеріалів справи обвинуваченому та його захиснику.

Статистична картка на злочин, за вчинення якого особі пред'явлено обвинувачення, за формою 4 потрібна для здійснення контролю за процесом

розкриття і розслідування злочину після пред'явлення обвинувачення. Картку заповнює особа, яка провидить розслідування кримінальної справи після пред'явлення обвинувачення в порядку ст. 140 КПК Укрпінн особі (особам), щодо якої винесено постанову про притягнення як обвинуваченого за цими злочинами. Картка складається на кожен злочин.

У разі винесення постанови про притягнення як обвинуваченої особи, місце перебування якої не встановлено, статистична картка форми 4 не складається. При зупиненні досудового слідства у таких справах па підставі п. 1 ст. 200 КПК України особи, яка провадить розслідування, зобов'язана скласти картки форм 1.1 та 3.

Статистичну картку форми 4 підписує прокурор (заступник прокурора) за умови представлення до прокуратури згідно зі ст. 132 КПК України копії постанови про пред'явлення особі обвинувачення та коли впевниться, що дійсно за злочином пред'явлено обвинувачення у його вчиненні вказаній в картці особі (особам).

Статистична Довідка про наслідки розгляду справи судом за формою 6 є підставою для відображення в обліку та звітності про злочинність результатів розгляду кримінальної справи судом.

При направленні прокурору кримінальної справи з подальшою її передачею до суду слідчий або орган дізнання заповнює пункти 1 - 14 довідки за формою 6 на кожного обвинуваченого і приєднує їх до справи.

Після набрання вироком постановою про закриття справи, постановою (ухвалою) про застосування примусових заходів медичного характеру законної сили секретар суду заповнює відповідні пункти про результати розгляду справи та подає на підпис судді. Перевіривши достовірність результатів розгляду справи, суддя підписує дану довідку.

Зазначені довідки по всіх розглянутих справах, у тому числі розслідуваних прокурором або слідчим прокуратури, повертаються судами з супровідними листами (під розписку або надсилаються заказним листом) в правоохоронні органи за місцем проведення слідства не пізніше 5-ти робочих днів з дня набрання рішенням суду (вироком, постановою, ухвалою) законної сили чи повернення справи після розгляду судом апеляційної інстанції (касаційної інстанції - у випадку винесення вироку апеляційним судом).

При одержанні із суду довідки за формою 6 працівник з обліково-статистичної роботи органу вносить відомості про судимість у журнал обліку злочинів і не пізніше трьох робочих днів з дня надходження довідок пересилає їх до обліково-реєстраційного підрозділу для використання цих документів при статистичному і оперативно-довідковому обліку осіб, які вчинили злочини.

Журнал обліку злочинів, кримінальних справ і осіб, які вчинили злочини потрібен для здійснення оперативного контролю за своєчасністю надходження документів первинного статистичного обліку. Після реєстрації в журналі статистичної картки 1 кримінальній справі надається відповідний слідчий номер, з якого і починається розслідування кримінальної справи. У журналі враховують всі виявлені злочини, осіб, які їх вчинили, кримінальні

справи й протокольне провадження, а також результати розгляду справ в суді.

Журнал обліку злочинів у тому регіоні, де це необхідно, може складатися із двох розділів (двох томів): у першому реєструються виявлені злочини, особи, що їх вчинили, і справи органів внутрішніх справ та податкової поліції, у другому - органів прокуратури.

У межах Автономної Республіки Крим, областей, території, яка обслуговується органами внутрішніх справ на транспорті, встановлюється єдина для органів внутрішніх справ і прокуратури нумерація справ.

Обліково-реєстраційні підрозділи органів внутрішніх справ для реєстрації кримінальних справ щорічно виділяють для міськрайлінорганів внутрішніх справ, підрозділів податкової поліції, органів прокуратури і оперативних відділів установ виконання покарань, які ведуть розслідування за кримінальними справами, необхідну кількість реєстраційних номерів.

У районі (місті) кількість виділених номерів з урахуванням обсягу роботи розподіляється між органами внутрішніх справ, податкової поліції і органами прокуратури, про що повідомляється в обліково-реєстраційні підрозділи.

Слідчий і працівник дізнання органів внутрішніх справ, податкової поліції одночасно з заповненням картки за формою 1 на виявлений злочин одержує в міськрайліноргані внутрішніх справ порядковий номер справи.

Слідчий прокуратури одержує порядковий номер справи, порушеної і прийнятої ним до провадження, у прокуратурі.

При реєстрації злочинів у журналі обліку злочинів поруч з реєстраційним номером при певних умовах проставляються літери:

а) "ПР" - по кримінальній справі прокуратури.

б) "ПРТ" - у випадках направлення справи прокурором до суду відповідно до ст. 430 КПК.

в) "ПМ" - по кримінальній справі податкової поліції.

Повнота і достовірність записів у журналі обліку злочинів, їх відповідність змісту обліково-реєстраційних документів повинні систематично перевірятися начальником міськрайліноргану внутрішніх справ, а також обліково-реєстраційними підрозділами при перевірках стану обліково-реєстраційної роботи і проведенні звірок облікових даних за кожний звітний період.

6. Органи правової статистики на Україні.

Відповідно до ст. 146 Закону України "Про судоустрій" від 07.07.2010 Державна судова адміністрація організовує роботу з ведення судової статистики, діловодства та архіву; контролює стан діловодства у судах загальної юрисдикції.

Форми статистичної звітності про розгляд судами справ розробляються Міністерством юстиції України і затверджуються спільним наказом

Державного комітету статистики України, Верховного Суду України та Міністерством юстиції України.

Первинні статистичні звіти складають Верховний Суд України, апеляційні суди Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя, військові апеляційні суди регіонів, Військово-Морських Сил, місцеві суди, у тому числі військові місцеві суди гарнізонів.

На підставі статистичних звітів місцевих судів складаються зведені звіти в Головному управлінні юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласних, Київському та Севастопольському міських управліннях юстиції; на підставі статистичних звітів військових судів гарнізонів складаються зведені статистичні звіти у військових апеляційних судах регіонів та Військово-Морських Сил.

У Міністерстві юстиції України на підставі статистичних звітів апеляційних судів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя складається зведений статистичний звіт про розгляд справ цими судами; на підставі отриманих звітів із Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції - зведений статистичний звіт про розгляд справ місцевими судами України (крім військових); а на підставі статистичних звітів військових апеляційних судів регіонів, Військово-Морських Сил - зведений статистичний звіт про розгляд справ військовими судами.

Положення і терміни подання звітів регламентуються Загальнодержавним табелем (переліком) форм державної статистичної звітності для об'єднань, підприємств, організацій і установ України всіх форм власності, що затверджується Державним комітетом статистики України.

За достовірність та своєчасне подання звітів несуть відповідальність голови судів усіх рівнів, начальники управлінь юстиції, а також безпосередні виконавці звітів. Указані особи підписують звіти. За достовірність документів первинного обліку несуть відповідальність особи, які їх заповнюють.

Кожна форма статистичного звіту складається в декількох примірниках, що підписуються керівниками та виконавцями. Перші примірники звітів залишаються в суді або управлінні юстиції, де зберігаються в спеціальному наряді, інші - надсилаються адресатам, указаним на бланках звітів.

Апеляційні суди Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя подають копії всіх звітів відповідним управлінням юстиції.

Статистичні звіти складаються на основі документів первинного обліку, ведення яких регламентується Інструкцією з діловодства в судах.

За результатами кожного звітного періоду виконавці звітів складають аналітичні таблиці та проводять аналіз статистичних даних, де вказують на найбільш різкі відхилення показників даного звітного періоду порівняно з аналогічним минулим періодом (півріччя з півріччям, рік з роком).

Про затвердження форм статистичних звітів щодо роботи судів загальної юрисдикції (крім господарських) та Інструкції щодо їх заповнення Наказ Державного комітету статистики України, ерховного Суду України, Міністерства юстиції України від 27 травня 2002 року № 206/90/44/5 (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28 травня 2002 р. за №461/6749).

У судах документами первинного обліку є:

- статистична картка на підсудного;
- статистична картка на кримінальну справу;
- статистична картка на цивільну справу;
- обліково-статистична картка на виконавче провадження.

Основним документом первинного обліку в судових органах є "Статистична картка па особу, стосовно якої судом розглянуто кримінальну справу". Вся аналітична робота в органах юстиції, її повнота і вірогідність визначається змістом цього документа. Дані, які одержують у результаті обробки статистичних карток на підсудних, є одітим з найважливіших джерел для аналізу судимості, її стану, структури й динаміки в районі, місті, області, країні; причин та умов, які сприяють учиненню злочинів; розробки заходів боротьби зі злочинністю, удосконаленню діяльності судових органів для здійснення правосуддя за кримінальними справами.

Статистичну картку на підсудного заповнює особисто суддя або член суду першої інстанції, який був головою під час розгляду кримінальної справи. Судді несуть особисту відповідальність за повноту та правильність відповідей, які містяться у статистичних картках. Тому доручати заповнення статистичних карток іншим особам забороняється. Якщо до кримінальної відповідальності притягаються декілька осіб, то порядковий номер картки заповнюють відповідно до кількості осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності.

Основний принцип заповнення (кодування) статистичної картки полягає в тому, що в квадраті кожного пункту обов'язково проставляють цифрове визначення, включаючи нуль. Нуль сталять тоді, коли ознак, зазначених у пункті, немає.

Обліково-статистичну картку на кримінальну справу за формою 3 заповнює секретар суду з кримінальних справ, а в разі його відсутності секретар суду в таких випадках:

- під час надходження справи вперше
- після скасування вироку
- після додаткового розслідування або розшуку
- надходження справи за підсудністю з іншого суду.

Обліково-статистична картка на цивільну справу за формою 4 заводять у день надходження позову У ній відображають усі процесуальні дії суду за справою: строк розгляду, результати, відомості про рух та ін. Статистичний звіт про роботу суду щодо розгляду цивільних справ складають на підставі відомостей цієї статистичної картки.

Обліково-статистична картка на виконавче провадження відображає роботу судового виконавця про виконання рішень за цивільними справами та вироками в частині відновлення матеріальних збитків за кримінальними справами. Після закінчення звітного періоду на підставі даних цієї картки складають звіт про роботу судового виконавця.

Крім того, документами первинного обліку статистики кримінального судочинства є реєстраційні журнали, алфавітні покажчики, в яких здійснюється реєстрація за різними напрямками судової діяльності і які ведуться технічним персоналом суду.

На підставі документів первинного обліку в судах складають звіти за такими основними формами:

- Форма N 1 "Звіт про розгляд судами першої інстанції кримінальних справ (порушених за статтями Кримінального кодексу України 1960 року)";
- Форма N 1-А "Звіт про розгляд судами справ про адміністративні правопорушення та осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності";
- Форма N 1-К "Звіт про розгляд судами справ на виконання Закону України "Про боротьбу з корупцією";
- Форма N 1-Е "Звіт про роботу касаційної інстанції Верховного Суду України з розгляду кримінальних справ щодо осіб, засуджених до довічного позбавлення волі";
- Форма N 2 "Звіт про розгляд цивільних справ судами першої інстанції";
- Форма N 3 "Звіт про розгляд судами першої інстанції кримінальних справ";
- Форма N 4-А "Звіт щодо звернення до виконання рішень судів у частині майнових стягнень";
- Форма N 6 "Звіт про кількість осіб, засуджених, виправданих, справи щодо яких закрито, неосудних, до яких застосовано примусові заходи медичного характеру та види кримінального покарання";
- Форма N 7 "Дані в розрізі статей Кримінального кодексу України про кількість засуджених осіб".
- Форма N 8 "Звіт про склад засуджених";
- Форма N 9 "Звіт про кількість осіб, засуджених за скоєння злочинів у розрізі галузей господарства";
- Форма N 10 "Звіт про засуджених та види кримінального покарання (в справах, порушених за статтями Кримінального кодексу України 1960 року)";
- Форма N 10-А "Дані про кількість осіб, засуджених за статтями Кримінального кодексу України (в справах, порушених за статтями Кримінального кодексу України 1960 року)";
- Форма N 11 "Звіт про склад засуджених, місце і час вчинення злочину (в справах, порушених за статтями Кримінального кодексу України 1960 року)";

- Форма N 11-А "Звіт про засуджених за окремими галузями господарства (в справах, порушених за статтями Кримінального кодексу України 1960 року)";

- Форма N 12 "Звіт про неповнолітніх засуджених (у справах, порушених за статтями Кримінального кодексу України 1960 року)";

- Форма N 12-А "Звіт судів щодо застосування до неповнолітніх примусових заходів виховного характеру";

- Форма N 13 "Звіт про неповнолітніх засуджених";

- Форма N 14 "Судимість у розрізі військових формувань України";

- Форма N 16 "Звіт про направлення до ЛТП";

- Форма N 17 "Звіт про виконання Законів України "Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів" та "Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві" в процесі провадження справ судами".

3. Форма N 20 "Звіт апеляційного суду про розгляд апеляцій в кримінальних справах (порушених за статтями Кримінального кодексу України 1960 року)";

- Форма N 21 "Звіт апеляційного суду про розгляд апеляцій в кримінальних справах";

- Форма N 22 "Звіт апеляційної інстанції про розгляд цивільних справ";

- Форма N 30 "Звіт про розгляд кримінальних справ судом касаційної інстанції (порушених за статтями Кримінального кодексу України 1960 року)";

- Форма N 31 "Звіт про розгляд кримінальних справ судом касаційної інстанції";

- Форма N 32 "Звіт про перегляд судових рішень у кримінальних справах у порядку виключного провадження";

- Форма N 33 "Звіт про розгляд цивільних справ судом касаційної інстанції";

- Форма N 34 - "Звіт про результати перегляду рішень, ухвал, що набрали законної сили, у зв'язку з нововиявленими та винятковими обставинами";

- Форма N 35 "Звіт про результати перегляду постанов Вищого господарського суду України в касаційному порядку Верховним Судом України".

Звіти подаються судовими органами двічі на рік за результатами роботи впродовж півріччя її року.

До системи органів юстиції належать, крім того такі правові організації: нотаріат, адвокатура, органи реєстрації актів громадянського стану (РАГС) , судово-експертні установи. Ці організації також періодично подають статистичну звітність про свою діяльність на підстав документів первинного обліку (реєстри, облікові картки, журнали та книги обліку)

Контрольні питання до Теми 2

8. Поняття та предмет правової статистики.

9. Завдання правової статистики.
10. Взаємозв'язок правової статистики з загальною теорією статистики.
11. Основні галузі правової статистики.
12. Основні напрямки в методології правової статистики.
13. Напрями застосування даних правової статистики.
14. Органи правової статистики в Україні.
15. Система курсу "Правова статистика".
16. Який документ є основним документом первинного статистичного обліку злочинності?
17. Які документи первинного обліку є у судах.